Ч. 269. Львів, второк дня 14. (1.) грудня 1909. Річник XIII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів; з висилкою двічи в тижни 5½ доляра, або 10 рублів; з висилкою що суботи 4½ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділь руских сьвят о 5½ год. по полудни.
Редакция, адміністрация експедиция »Руслана« при **ул. Оссолїньских ч. 11. (партера) (фронт від ул. уТхої).** Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попередне застережене.
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім" 40 іч від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Промінь надії.

(×) На суботнім засіданю посольскої палати закінчило ся перше читанє буджетової провізориї і предлогу відослано до бundж. комісиї. В останній отже хвилї, коли висував ся уже грізний §. 14-ий, щоби обняти керму наслідком безрадности і розладу в народнім парляменті блиснув промінь надії на справедшню законодатну роботу, проявив ся зворот в політиці парлям. сторонництв, що вказує на можливість парляментарної полагоди бuдж. провізориї а також ухваленя вповноласти до заключеня торговых договорів. Довго проволїкали ся переговори між парлямент. сторонництвами і правительством, однак не остали без певного успіху і для полагоди пересиленя і для поясненя політичного положеня. Від упадку міністерства Бека, обставали деякі парлямент. сторонництва за парляментаризованем міністерства, за розділом міністерских тек поміж провідників парляментарних сторонництв, коли тимчасом друга сторона (головно нїмецка) сему рішучо опирала ся і се ворушило парляментом та не давало єму спокою дійти до дійсної законодатної роботи.

Парляментарні сторонництва забували в своїх змаганях, що конституцийні постанови застерегають Коронї право покликувати і відправляти міністрів, щоби тим способом обезпечити одноцїлість управи державної. Кількакратні коалїцийні міністерства в Австриї а також останнє в Угорщині не оправдали покладаних на ту систему надій і тепер не тілько з нїмецкого боку проявив ся опір проти парляментарного міністерства, але навіть із Славяньскої Єдноти давали ся чути голоси за урядничим міністерством. Коли отже устали тепер конечні намаганя, щоби в сій хвилї перевести обнову міністерства, то можна се вважати певного рода зворотом, проміном надії, що не тілько буджетова провізория, але й повновласть що до торговых договорів буде ухвалена парляментарно без коалїциї, без обнови міністерства, наколи якійсь знов непредвиджені події не розвіють сеї надії.

В буджетовій розправі виголосив представник Слав. Єдноти др. Шустершіч замітну промову, котра пояснює останній сей зворот в політиці. Сею промовою відкриває др. Шустершіч завісу на внутрішню діяльність і погубний вплив д-ра Крамаржа в Слав. Єдности: з того часу, як сей провідник молодочехів з своїми товаришами злучив ся з Слав. Союзом і хватив керму політики в Слав. Єдноті у свої нещасливі руки, бо справедливо др. Грубан на недавнім вічу назвав д-ра Крамаржа нещастєм ческого народу.

Др. Шустершіч не висловив отже так ясно, якби треба було, не сказав так рішучо, але вельми дипломатично, де властиво треба глядїти причини обструкцийної тактики Слав. Єдноти. Др. Шустершіч висловив, що Слав. Єдн. не буде дальше робити обструкциї, наколи склад міністерства буде для неї відповідний. Є то отже відворот для Шустершіча і товаришів з тої ховскої стежки, на яку запровадив др. Крамарж Славяньску Єдноту а зовсім природно, що відворот мусить бути вельми обережний і чим небудь оправданий.

Можна отже сподївати ся, що до Різдва ухвалить держ. рада бuдж. провізорию і торгові договори а після того мають послїдувати і обнова міністерства так переведена, щоби не парляментарні сторонництва назначували собі міністрів, але щоби Корона покликала заводових або членів палати вельмож, близьких що до поглядів національним сторонництвам. Ся обнова буде однак зависима від національного розєму і від згоди сторонництв на програму законодатної роботи. Отже не буде анї парляментаризациї, анї коалїциї, лише позапарляментарна обнова міністерства на річевій основі. Отсе має бути новий напрям політики.

Одначе і проти того способу полагоди пересиленя і привернення спроможности законодатної роботи в держ. раді мають нїмецкі сторонництва поважні сумніви. Именно побоюють ся нїмецкі сторонництва, що навіть поза тою позапарляментарною обновою може вилїзти гроза національної небезпеки, побоюють ся також домаганя, висловленого д-ром Шустершічом в єго промові, що в лоні кабінету повинна бути рівність. Моглоб отже по думці Нїмців так стати ся, що монарх не міг би анї одного Чеха менше покликати до Ради Корони, хочби якраз між Нїмцями був найздібнїй-

---

О. Віктор Катрайн.

Від атеїзму — до анархізму.

Поучний образок з університетского житя теперішности.

Переложив *о. І. Плавюк.*

(Дальше).

II.

Від сего часу ходив Альфред частїйше на социяльно-демократичні збори. Він чув по черзі Лїбкнехта, Авера, Зінґера, Фішера і инших провідників слова социяльно демократичної партиї. Чимраз більше переконував ся о справедливости твердженя: Без Бога нема авторитету. Тож хто каже: нема Бога, той мусить також сказати: нема авторитету. Ni Dieu ni maitre.

І знов почав ревнїйше студиювати, щоби здати собі ясно справу з того, що новітна наука говорить про авторитет і як она без Бога може держати ся якогось авторитету. Він не лише ходив на виклади А. Ляссона, Ґ. Ґіжицкого, Фр. Павльсена і инших, але щоби справу добре розслїдити, студиював також Канта, Фіхтого, Геґля. Але чим більше студиював, тим більше перемагало переконанє: Без Бога не може бути взагалї мови про ніякий справедливий авторитет.

Щоби дійти вже раз до кінця, постановив знов удати ся до одного професора; від котрого сподївав ся розясненя справи. Найвідповіднїйшим для сеї цїли видав ся єму професор др. Ґ котрого вважали першою науковою повагою всї академики.

Тож зголосив ся до него і був найсердечнїйше принятий.

— Пане професор, так розпочав Альфред зовсім прямо, на викладах на сім університеті прийшов я до переконаня, що віра в личного Бога і в личну безсмертність є науково нестійні.

Ваша правда, сказав з певною гідностию професор, наука і віра не зносять ся так, як сьвітло і темнота.

Альфред: Тож щоби бути послїдовним, треба також відкинути всякий авторитет. Бо, щоби вам зовсім щиро виявити мій погляд — без Бога нема взагалї ніякого авторитету; людский авторитет може лише опирати ся на авторитеті Бога.

Професор: Без Бога нема авторитету! Мій дорогий приятелю, се перестарілий сьвітогляд, се середновічний пересуд!

Альфред: Се є іменно, чого не можу вирозуміти. Вже від многих тижнів роздумую над сим і студиюю, але чим довше над тим роздумую, тим неможливійшим видає са менї, щоби з атеїстичного становища можна признати авторитет.

Професор: А які ваші погляди! Висловіть ся зовсім щиро.

Альфред: Я дуже вам вдячний за се щире позволенє, пане професор, і вновні сим покористую ся. Щоби вам зобразити зовсім ясно мою трудність, хочу почати від понятя авторитету. Під авторитетом розумію право розказувати иншим, так що сї инші обовязані слухати. Чи добре сказав я?

Професор: Можна з сим згодити ся.

Альфред: Принявши се, заключаю так: Авторитет се право розказувати иншим, так що они обовязані слухати. Але без Бога нема права, та також без Бога нема авторитету.

Професор: О, а то длячого так! Видно, що ви ще заражені застарілими поглядами і ще ясно не уявляєте собі основних понять новітного права. Держава є послїдним і найбільшим жерелом всякого права. Се загально принятий погляд наших великих правників, як Кант, Шталь, Трендельбурґ, Ігерінґ, Е. Гартман і т. д. Особливо припоручаю вам ходити пильно на виклади мого товариша і приятеля Ад. Ляссона, а він удїлить вам правдивих понять права. А що маю якраз під рукою єго головне дїло, то прочитаю вам звідси одно місце:

Право — так каже він — після свого понятя є волею держави, о скілько она в видї загальних призначень виявляє ся в дїланю. Тож є лише[1]) одно питоме жерело права, а є, воля держави.

По перечитаню сего місця поглянув професор допитливо на вашого студента.

ший на певну теку представник.

Але ще й инші сумніви висувають Німці проти такої обнови кабінету. Польске коло остане на становищі парляментарного представництва, бо має парляментарних міністрів д-ра Біліньского і д-ра Дулємбу в раді Корони, а позапарляментарна обнова малаби відносити ся лише до Німців і Чехів, хоч бодай що до христ. суспільників можна припускати, що они будуть обставити за парляментаризованєм.

Такі отже сумніви насуває новий сей напрям політики. Якнебудь отже блиснув промінь надії, що правильна робота законодатна буде могла йти в держав. раді, всеж таки ще нема повної певности, що ся робота буде тривка і чи держ. рада переведе вложені на ню задачі.

Політичний огляд.

Заграниця.

Се було до предвидженя, що скоро буджетова війна в Анґлії перенесе ся з за парляменту на улиці, заострить ся через те ще більше. Більша часть міністрів бере участь в сій боротьбі, виголошуючи що вечера на зборах свої бесіди. Міністер торговлї Churchill удав ся в подорож до Loncashire, яке уходить за важний політичний осередок Великої Британії, а також є тому важне, бо вважають єго осередком вільної торговлї. Міністер торговлї буде там говорити протягом десяти днів, в однім дни кілька разів. Він заявляє, що ліберали обіймуть правительственну керму лише по одержаню повновласти, усуненя права vet-а висшої палати з огляду на законодавство. Консерватисти не мають ще мабуть готового пляну боротьби. З посеред них говорило доси не багато, між ними Lansdowne.

Грецке правительство взяло ся вкінци до великої фінансової реформи, яку принято в парляменті дуже прихильно. Міністер фінансів Єнтаксів предложив парляментови економічні і инші проєкти, на яких має оперти ся буджет на 1910 рік. Начерк тих проєктів обіймає: 1. Додаток до податків від алькоголю, який принесе буджетови річний дохід 5 міліонів драхм та податок від ацетилєну, що принесе буджетови річний дохід 1 міліон. 2. Знесенє цукрового монополю. Правительство пустить в обіг цукор доброї якости, о особливій формі і красці в пакетах під бандеролями по низших цінах о 35 сантімів на кільоґрамі, як доси. З сего сподіє ся правительство доходу 16 міл. драхм. 3. Промисловий податок від ґазових і електричних інсталяций; дохід з сего оцінено на 300.000 драхм. 4. Установленє великої комісиї в цїли уряджeня цлової анкети, яка в переведеню своєї задачі має опирати ся на услівях продукциї краю і на потрібних статистичних датах. 5. Знесенє ґрунтового податку від винниць і податку від домашної худоби почавши від 1911 р. 6. Зниженє промислового податку для промисловців з середно-заможних кляс. Через ті середники скріпить ся становище правительства, чого доказом є адреси, надходячі з ріжних сторін краю і як заповідають дійсно збори, уряджувані на провінциї.

Парлямент вельми прихильно приняв проєкти законів, предложені міністром фінансів, а особливо що до податку від алькоголю і цукрового монополю. Міністер фінансів заявив, що він подасть осібний докладний звіт про економічне положенє, позаяк є він пересьвідчений, що се буде корисним для краєвих фінансів. А позаяк предвиджені в буджеті ощадности оцінено на 10 міл. драхм в порівнаню з видатками буджету в 1909 р., а нові доходи піднесуть ся о 15 міл. драхм, в порівнаню з буджетом в 1909 р., піднесуть ся в буджеті 1910 р. доходи, а обнижать ся розходи, які виносять 25 міл. драхм.

Міністер Ізвольский вручив турецкому послови письменну відповідь на ноту Порти, вистосовану до чотирох опікунчих держав Крети. Після порозуміня з кабінетами в Парижи, Льондоні і Римі заявив Ізвольский, що опікунчі держави не можуть на жаль згодити ся з поглядом турецкого правительства, начеб то тепер була відповідна пора для почину дипльоматичних переговорів в справі остаточного полагодженя кретийского питаня. Відносини на острові не змінили ся від часу, як відкликано з него відділи заграничних війск. Колиб нарушено дотеперішний стан на Креті, то приверненоб єго безпроволочно назад.

Аґенция Stefani оголошує лісту італійского кабінету, затверджену королем: Президию і внутрішні справи обняв посол бар. Сонніно: заграницю посол ґр. Ґіччіярдіні (Guicciardini); справедливість сенатор проф. Шіяльоя (Scialoix); скарб посол проф. Саляндра; фінанси посол Арльотта; війну сенатор ґен. Спінґарді; маринарку посол адмірал Беттольо; просьвіту посол адвокат Данко; публичні роботи посол інжінер Рубіне; рільництво посол проф. Люцатті; почту і телеґраф посол маркіз ді Сант Онофріо. Нові міністри зложили в руки короля присягу.

Державна рада.

В пятницю д. 10. с. м. в розправі над буджетовою провізориєю п. Дртіна вказував на потребу роботящого парляменту, котрий вдоволяв би потребам народів; домагав ся кабінету парляментарного і міністрів земляків для кождого народу, заступленого і в державній раді.

Після промови п. Резля против податку від мінеральних від, др. Шустершіч заявив, що Славяньска Єднота залишила обструкцию, але поступає так, як кожде сторонництво, що поборює правительство, котрого систему уважає шкідливою. Славяньска Єднота ніколи не висувала личних справ на перше місце і не вимагає обнови кабінету. Нехай кабінет остане той сам, а Єднота буде робити те, що буде уважати корисним для заступлених нею народів. Прилука Босни не була почином теперішного пересиленя, бо Єднота голосувала за прилукою. Коли Австриї грозила війна, Слав. Єднота голосувала за побором новобранців, щоби показати сьвітови, що в Австриї всї є згідні, коли ходить о оборону границь держави. Коли проявило ся переконанє, що треба утворити парляментарну більшість для полагоди державних потреб, а вимагано від Єдноти, щоби залишила опозицию і приступила до позитивної праці, Єднота готова була до того, але зазначила, що перепоною є правительство.

Бесїдник є за законодатною роботою, противить ся теперішному абсолютному правительству і заявляє, що Славяньска Єднота готова до порозуміня, в котрім би не було анї побіджених анї побідників, так що лише держава і парлямент мали би побідити. Але теперішне положенє політичне є так хитке, що ніякої сильної системи парляментарної на нім будувати не можна. Длятого бесїдник, хоч є прихильником парляментарної системи, пристає на та, щоби утворити кабінет позапарляментарний, але такий щоби своїм складом мав для всїх народів без партийний характер. Такому кабінетови, до котрого мали би ми бодай троха довіря, радо ухвалимо державні і народні потреби. Коли згода має бути тривка, то повинна бути уложена між таборами парляментарних сторонництв, а не між самими сторонництвами. Бесїдник кінчить заявою, що Слав. Єднота готова до порозуміня, котре би обняло всї народи зарівно, але ніколи не піде під ярмо і теперішньому правительству не дасть нічого. (Гучні, тривкі оплески, бесїдникови складають бажаня).

П. Пахер приписує вину за спиненє праць парляменту не Славяньскій Єдноті. Система теперішного правительства поклада конець несправедливостям, яких за коаліцийного кабінету допустили ся чеські міністри на шкоду німецкого язика і німецких урядників; теперішня система привернула стан, хоч не ідеальний, всеж таки можливий. Німці в Чехах не можуть пристати на ніяку зміну сеї системи без полагоди язикової і национальної справи на підставі национального розмеженя Чех.

П. Адлєр каже, що парляменту не можна позбувати ся анї рівнати з иншими народними парляментами, бо ніякий парлямент не має так тяжких задач, як наш, що має дбати про потреби осьми народностий. Лад в национальних справах можуть заступники национальних демократий завести лише частями і по тяжкій праці. Обструкция грозить єствованю парляменту; її повинні заступники народу уживати лише

А сей відповів: позвольте менї, пане професор, на противне питанє: Коли держава є одиноким властивим жерелом права, чи може бути коли виданий державою несправедливий закон?

Професор: Ніякий державний закон не може бути несправедливий. Всьо є справедливе, що держава хоче і своєю силою перепре. Щось противного впевняти було би революциєю, як се вже висловив Шталь.

Альфред: Конечно треба так сказати, наколи держава є одиноким і послїдним правним жерелом. Але менї здає ся, що з сего виходять немалі трудности. Подумаймо собі такий случай, що социяльні демократи одержали би більшість в парляменті і союзній раді: ухвалили такий закон:

§ 1. Зносить ся приватну власність до витворчих середників; всї витворчі середники переходять від нині на виключну власність загалу. А хто важив би ся прилюдно обставати за частною власностию витворчих середників, чи то устно, чи письменно, той буде караний смертию, або вязницею почавши від десять лїт.

§ 2. Зносить ся супружество яко прилюдну установу з всїми до того відносними законами і розпорядками. Від тепер треба супружество уважати приватною річию, до якої не сьміє мішати ся ніякий урядник. Многоженьство дозволене.

§ 3. Університетскі професори, яко явні приклонники капіталїзму і вороги социялїзму мають бути розстріленi, або повішені, коли не зложать социяльно демократичного визнаня віри до 14 день.

§ 4. Хто явно, або тайно негодує або виступає проти повисших законів, того яко підозрілого треба вкинути до вязниції і після оцінки судиї покарати або смертию, або вязницею в домі поправи.

Питаю ся тепер: Чи такий закон був би справидливий?

Професор: Такий недорічний закон ніколи не вийде. Се уровня, яких не треба побоювати ся.

Альфред: Я признаю, що виданє такого закона в найблизшій будучині єсть неімовірне, але не є оно можливе анї в пізнїйших часах не є зовсїм неімовірне. Страшні закони, що їх ковано протягом кількох годин підчас францускої революциї, вказують нам, що всьо можливе. Подумаймо собі случай, що вийшов би такий драконьский закон, чи він був справедливий?.

Професор: Се була би ярка несправедливість.

Альфред: Але пан професор недавно сказали, що державний закон не може бути несправедливий.

Професор: Всьо треба правильно розуміти, Коли я впевняв, що державний закон не може бути несправедливий, то се відносить ся лише до законів, які не стоять в явній суперечности з загальною правною сьвідомостию.

Альфред: Після сего була би загальна правна сьвідомість висшим правним правилом, як державний закон, правним правилом, якому державні закони не повинні противити ся, наколи не мають бути несправедливими?

Професор: Певно.

Альфред: Але задлятого треба приняти, що не держава є одиноким і найвисшим жерелом права, але навпаки она навіть повинна примінювати ся до головних засад права, яких навіть не установила?

Професор: А так, хочу додати, що точнїйше сказавши: загальна сьвідомість права є послїдним і найвисшим жерелом права.

Альфред: Як то розуміти загальну сьвідомість права?

Професор: Ме інакше як загальне переконанє народа з огляду на то, що справедливе, а що ні.

Альфред: Загальне переконанє народа? А що до него належить? Чи треба, щоби всї члени народа мали таке саме переконанє?

Професор (отягаючи ся): Так.

Альфред: То тодї знов покличу ся на примір вже наведеного закона социяльної демократиї проти університет. професорів. Таж пан професор самі признали, що такий закон був би ріжкою несправедливостю. Чи такий закон противив би ся переконаню всїх в державі?

тоді, коли народам грозить небезпека житя. Також соц. демократи борють ся з правительством, а лише хибна тактика Слав. Єдноти держить правительство при житю.

П. Ґесман заявляє, що ані Славяни ані Німці самі про себе в Австриї не можуть правити. Лише Корона має право іменувати мінїстрів, а деякі віддїли, як президия мінїстрів, полїтична і військова адмінїстрация, оскілько не входять в обсяг державної ради, повинні бути виняті зпід безпосередного впливу національних сторонництв. Бесїдник промовляє за національним розємом, але заявляє, що язикової справи не можна вилучити. Противно кожде правительство, отже й те, що прийде, має обовязок заняти ся національними справами. Бесїдник поклав вагу на конечність правильної парляментарної працї і вкінци зазначив, що єго сторонництво пристане на буджетову провізорию, і то не лише для держави, але й для робочого люду, котрому залежить на инвестициях. Сторонництво христ. суспільник в голосує за буджетовою провізорию і висказує тим довірє теперішному правительству і єго президентови.

Опісля забрав слово п. Ґломбіньский:

Коли палата приступила до нарад над дневним порядком, то насуває ся питанє, чи се граничний стовп в парляментарнім житю Австриї, чи тілько марево, що небавом розвіє наші надії. Австрийский парляментаризм почав ся нещасливо, бо вже в перших єго починах представники ческого народа не хотїли брати участи в дїяльности парляменту. В 1864 р. Шмерлінґ дуже зневірливо висказав ся про справність парляментарних правительств в Австриї. Відтак скоро слїдували по собі инші кабінети, наступила консерватівно-автономічна доба, котра не могла здержати упадку угодових сторонників. Кабінет Баденього пробував розтяти гордийский узол німецкої-ческої борби. Нинї стоїмо перед „обструкцийною системою“. Стара борба між централїзмом і автономічною ідеєю ще не закінчена і кидає свою тїнь і на теперішність нашого парляменту. Кінець кінців автономічні ідеї побідять, бо Австрия зложена з автономічних королївств і країв, що є засадничою підставою австр. конституциї. Австрия то держава, в котрій ріжні народи борять ся про свою культуру, бо серед народів із старою культурою виросли нові, що борють ся о рівність своєї культури зі старими. Господарка Австриї має в собі много суперечностий і складає ся з 4 ґеоґрафічно ріжних областий: північно- східних хлїборобских країв, північно-західних промислових, полудневих альпейских і країв морского побережа. Для таких областий централїзм немислимий. Деякі сторонництва хотїли би автономічну ідею заступити національною. Бесїдник виступає супроти виводів посла Олесницкого і заявляє, що не знає нїчо про спиноване рускою обструкциєю дїяльности галицкого сойму в останній сесиї. Вказав також на потребу зміни реґуляміну.

В часі переговорів парляментарних прийшли ми до переконаня, що партиї хочуть поправи теперішних відносин. З одного боку прямують до того німецкі партиї разом з христ. суспільною з другої Славяньска Єднота з певними засторогами й усиліями. В середині стоїть коло польске, Unio latina і часть Русинів. Поруч того стоять всякі опозицийні партиї, між ними і социялдемократи. Ніяка з тих партий і ґруп не має більшости навіть зближене німецких партий до польского кола і Італїйця далоби таку непевну більшість, що ніякої проґрами не можна би перевести на основі тої більшости. Тілько при спільній помочи умиркованих ґруп сеї палати можна осягнути поправу. Польске коло вимагає за свою прихильність для держави, щоби правительство шанувало ухвали галицкого сойму. У всїх краєвих справах Поляки готові порозумівати ся також з руским клюбом. Бесїдник закінчив відкликом до Слав. Єдноти, щоби й далї з довірєм відносила ся до польского кола.

По промові п. Кльофача, котрий виступав против зависимости австр. полїтики від Берлїна, перервано наради.

На вчерашнім засїданю палати послів внесли м. ин. інтерпеляциї: п. Бачиньский в справі непризнаваня рускої мови почтовими урядами в Галичинї, п. Будзиновский в справі поведеня повітових властий в Бучачи і в справі перепон роблених руским селам при еміґрациї львівским намісництвом і п. Старух в справі упослїдженя Русинів в 30 повітах.

В суботу дня 11. с. м. в розправі над буджет. провізориєю п. Бянкіні заявив, що Дальмация є найбільше упослїдженим краєм, а в Хорвациї застановлена конституция. Задля мадярских коромол Босна і Герцоґовина не має доси конституциї. Сих країв не можна відривати від Дальмациї.

П Штернберґ промовляв за ческим держ. правом.

П. Стрiнский (всенїмець) домагав ся для 100.000 галицких Нїмців представника в соймі.

П. Мисливец виступив різко против жидівских капіталістів, що викликали велику бучу між пп. Курандою, Паттайом, Штрахвером і Штайдом.

По промові Ліхта замкнено розправу а відтак промовляв яко ґенер. бесїдник против Уджаль і зазначив, що австр. Славяни бажають сильної Австриї, але єї ідея має бути инша як одноцїлої держави. Німецка верховлада викликала Слав. Єдноту, з котрою правительство повинно числити ся і з тим правительством буде Єднота вести як найостріщу боротьбу.

П. Василько годить ся з засторогою д-ра Ґломбіньского против вмішуваня инної держави до австр. справ. Але сю засторогу відносить він також до Росиї, бо та мішає ся в справи Галичини і Буковини і змагає до винародовленя Русинів. Правительство держить ся супроти того байдужно, а навіть ті змагання піддержують сї могутнї чинники, котрі іменем галицкого правительства правлять Галичиною. Русини споконвіку зберегли свою народну окремішність, котрої не зречуть ся. Росия намагає ся приєднати собі прихильність руского люду в сх. Галичинї і Буковинї, щоби мати вільне поле до входу росийского війска. На жаль ті, що правлять Галичиною, пособляли сему рухови полїтично, щоби перед династиєю представити Поляків яко одиноку підпору а Русинів яко небезпечне живло. Баденї згнобив сей рух москвофільский в Галичинї.

П Марков: Вас тодї вибрано перший раз до сеї палати на нашу проґраму.

П. Василько: Я нїколи не був москвофілом.

П Марков: Відповідно потребі були Ви раз москвофілом раз Украïнцем.

П. Василько: Москвофили майже щезли, остали останки старорусинів, котрі від нас ріжнять ся лише консерватизмом. Не перечу, що я перший раз кандидував яко старорусин і консервативний народний демократ. Дальше виводить бесїдник, що по революциї в Росиї і виборах в Галичинї москвофили на ново піднесли голову в сх. Галичинї і на Буковинї. Перед виборами звертав він бачність міродатних чинників, що як Поляки будуть піддержувати москвофілів, прийде до нещастя. Нещасне піддержуванє кандидатури Дудикевича стало гробом Потоцкого. Бесїдник різко виступає против Дудикевича і докоряє єму, що вихований за московскі гроші і дїти свої виховує царским коштом. Поляки після того втратили прихильність для москвичів, але се за пізно. Відтак обговорював неославізм і дїяльність гр. Бобриньского та єго подорож до Галичини. (Марков перебиває, доходить до перепалки між Дийамандом, Трильовским і Марковом). Президент грозить перервою засїданя.

П. Василько вказує на те, що майже в кождім селї є платний аґент московский, найлїпші приходи дістають сьвященики-москвофили а Росия має по селах заплаченого селянина, щоби посилав синів до москвофільских бурс і сьвященика. Бесїдник обговорює також справу Народного Дому у Львові, а зазначивши, що промовляючи яко ґенер. бесїдник »за«, дає доказ, що Русини на Буковинї за вдоволенє їх домаганям готові дати державі то, що їй належить ся.

По спростованях відослано предлогу до буджетової комісиї. Відтак відкинено нагле внесенє п. Колеси о роздїл галиц. Ради шк. кр. на руску і польску секцию а слїд. засїданє назначено на второк.

Професор: Певно, що социяльні демократи були би иншого погляду, але на них не можна зважати, бо они стоять поза правним ладом.

Альфред: Поза яким правним ладом?

Професор: А поза теперішним єствуючим.

Альфред: Простіть, пане професор, з сею відповідию знаходимо ся в блуднім колесї. Теперішний правний порядок може явно лише вказувати на видані найвисшою державною властию закони. А вперед пан професор казали, що ті закони повинні згоджувати ся з загальною правною свідомостию, щоби були справедливі, а тепер знов впевняєте, що се переконанє повинно примінювати ся до єствуючих законів. А тоді державний закон був би найвисшим правним правилом, а пан професор самі признали се неправильним.

Професор (трохи роздратований): Се диялектичні мудровання. Ви ловите за слово, молодий пане. Впрочім на нинї треба нам перервати розмову, бо конечні орудки покликують мене куди инде.

(Дальше буде.)

¹) Lasson: System der Rechtsphilosophie 412.

Просимо відновити передплату.

Новинки

— **Календар.** Ві второк: руско кат.: Наума; римо-кат.: Никазого. — В середу: руско-кат.: Авакума; римо-кат.: Фортуната.

— **Про другого епископа для Америки** пише уґварска „Наука“: „Всї мадярскі часописи доносять, що Рим згодив ся іменувати угро-руского епископа до Америки, на місце (?!) Ортиньского та що др. Михайло Артим, бехеровский парох (пряшівскої єпархії), посол до угорского парляменту буде іменований епископом. Деякі часописи доносять, що др. Артим вже іменований. Кілько в сїй вістцї правди, ще не знати, але відомо, що в Римі поважно займають ся питанєм іменованя угро-руского епископа. Д-ра Артима знаємо — кінчить „Наука“ — як ученого і народолюбного духовника, який мабуть зєднав собі поважанє і любов у наших переселенців і їх духовників“. — З сих слів „Науки“ виходить, що о. др. Артим мав би бути одиноким руским епископом для всїх руских переселенців. Тимчасом знаємо, що Преосьв. Еп. Ортиньский остане дальше в Америцї і єму будуть підлягати всї руско-кат. парохиї, які підчинили ся єго юрисдикциї. Щож до инших гр.-кат. парохий і їх духовних настоятелїв угро-руского походженя, то тяжко, щоби вдоволили їх навіть епископ-краяни, бо їх очи звернені на москвофільство і все то, що з москвофільством йде в парі.

— **З вчерашної недїлї.** На пробуджене житя у львівскій Руси вказує хочби вчерашна недїля. В читальнях „Просьвіти“ відбуло ся вчера сїм відчитів про значіне »Просьвіти«. Крім того в салї »Сокола« відбув ся відчит д-ра Людкевича про національні танцї. В тов-і „Львівска Русь“ були андрівскі вечерниці. „Зоря“ уладила аматорске представленє „Чорноморців“ в салї „Ґвязди“, а театр „Сокола“ відограв „Учителя“. На відчитах, представленях і вечерницях було повно народа.

— **Улиця Хмельницкого.** В Ансонії, Кон. в півн. Америцї названо одну з улиць улицею Богдана Хмельницкого.

— **Зелїзнича катастрофа в Стрию.** Особовий поїзд зі Львова при вїздї на стацию в Стрию впав оноді на льокомотиву, яку зворотничий замісць до оґрівальні справив на вїздовий шлях. Льокомотива перевернула ся, а 9 осіб потерпіло потовчення. На вість про катастрофу поїхав до Стрия директор зелїзниць і через ніч перевів слїдство, а рано повернув до Львова.

— **Перед трибуналом** присяжних судиїв у Львові розпочала ся нинї друга розправа проти Вельского, який затягнув був 10.000 К. позички на чужу каменицю.

— **Велика почтова крадіж.** З почтового воза зелїзничого ч. 503, який надійшов в ночи на вчера зі Струж до Львова, пропав мішок з грошевими листами вартости 14.000 К. Мішок відобрали возні Леопольд Шраєр і Ян Лапка і вкинули єго до т. зв. головного мішка, а потім запакували мішок до почтового воза і відвезли на недалеку почту. При розвязаню мішка показало ся, що нема мішочка з 14.000 К. Зараз заряджено слїдство, але доси не викрито, де мішок подів ся.

— **Нова крадіж на почтї.** Сеї ночи пропав з почтового воза межи Тернополем а Борками вел. мішочок з 2.400 К. Підозріне упало на почтового кондуктора Луку Кубова.

— **Клеваки мамута.** В Колици коло Дрогобича викопано два величезні і добре заховані клеваки мамута.

— **Жертва зими.** Селянин Теодор Габилевич повертаючи оноді з Америки до рідного села Билича, йшов пішки зі стациї Хирів і коло Сушиці великої замерз в поли. Здаєсь, він сїв спочати і підчас сну замерз. При нїм найдено 466 К, які передано єго жінцї в Биличу.

— **Огонь.** На зелїзничій стациї в Дрогобичи згоріла в суботу вечером шопа.

— **Процес о лихву.** Від кількох тижнїв ведуть в судї в Бібрцї слїдство проти жидівских лихварів, які оперували в Бобреччинї. Доси арештовано 6 лихварів.

— **Нові школи.** Кр. Рада шкільна зорґанізувала 1-клясові школи: в Шептичах, рудецкого повіта і в Вижлові, сокальского повіта.

— **Дрібні вісти.** П. Володимир Левицкий одержав на львівскім університетї степень доктора прав. Промоция відбула ся дня 9. с. м. — Громаду Белеїв приділено до судового повіту долиньского.

Оповістки.

— **Заг. збори „Вакацийних Осель“** у Львові відбудуть ся в середу дня 15. с. м. о 5. год. в салї „Рускої Бесїди“.

— **„Сїчи“ на статутах „Сокола“.** Як дізнаємо ся, львівский „Сокіл“ вдоволяючи домаганям селян, почав закладати на своїх статутах філії під назвою „Сїч“. Доси заложено три такі „Сїчи“. Статути і поясненя до заложеня філії висилає львівский „Сокіл“ даром і оплатно

— **Зі Станїслава.** Товариство „Руских Жінок“ в Станїславові уладжує в суботу дня 18. грудня 1909 р. в комнатах Тов-а ім. Кілїньского при ул. Вірменьскій ч. 16 Николаївске сьвято з отсею програмою: Дївчатка бурси відограють. комедийку в 3 відслонах І. Ґолембйовского п. з. „Сьвятий Николай“. Відтак наступить вхід св. о. Чудотворця, его промова і роздача дарунків. Потім підуть товариські забави дїтий і старших. Богата льотерия фантова ме нести чимало потїхи щасливим грачам а буфет у власнім зарядї тїшити ме і вдоволить всїх. Вступ від особи 1 К, для дїтий 40 с. Ученики платять 30 с. Початок точно о год. 6. веч. Дарунки приймає ся на місци того дня від 4. години з полудня — *Видїл.*

Наука, штука і лїтература.

— **Третий том творів В. Винниченка.** Сими днями виходить в сьвіт нова третя книжка оповідань В. Винниченка. В книжцї має бути коло 12 аркушів друку і в неї війдуть твори, що друкувались в „Радї“ і в „Лїт. Наук. Вістнику“ за три останні роки, а власне такі: І. „Момент“ II „Глум“, III. „Рабинї справжнього“, IV. „Записна книжка“, V. „Купля, VI. „Кумедия з Костем“, VII. „Щось більше за нас“, VIII. „Зїва“. Книжка друкує ся в Київі; цїна 80 коп.

— **Нова книжка.** У Київі вийшла з друку книжечка Ар. Вержбицкого: „Мрія“, шкільна будівля (замітки сїльского учителя) IV. До книжечки додано „Плян шкільного будинку“.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Володимир Вишеньский.

Єго час прийшов...

(Конець).

Несьмілі, сонячні проміня цїкаво заглядали в лиця старих сусїдів, вдержувались хвилинами на лаґідних і спокійних чертах старого Федя, цофались, немов поглянули й налякались виразу тихого болю в его очах. пересувались по суворім, затурбованім обличу Костя і знову тїкали.

Згодом спадали на кучері сивих ґаздів, пестились із ними, поки не доторкнулись землї й розсипались першими, тихими поцїлунками...

„То знать вже Ваш час вадходить, куме Алю“ — забренїв нечайно, як зле вдарена струна голос Костя...

Федько Загірний усьміхнув ся болючим усьміхом.

„Жінки менї жаль тай дїтий малих. Старші дадуть собі якось раду в сьв.тї, але малих менї жаль“ — промовив він, попращав ся зі сусїдом і зі спущеною головою пішов до хати.

III.

Старого „ярентого“ Федька Загірного знало цїле село Долина. І старі знали й молоді. Всї статочнїйші ґазди просили его за кума й шанували его. Дехто з посторонних сьміяв ся з его глиняного, розбитого голосу. Але Долиняни обурювались своєми гостий. „Най собі тримають „вченого“, коли хочуть... Нам добрий і той«.

Привикли до него і тямили, що колись за молоду мав голос, як сталь рівний, а як дзвін голосний. Тепер, звісно, нездужає... Мовили також, що старий Загірний першу сього жінку Анну бив... Волосєм до лави привязував і бив... Инші боронили. Непевна була тай горівку пила. Тому бив. Кождий би бив. За те всї знали, що з другою і третою жінкою жив Загірний, як Бог приказав і нїхто не сьмів на нього злим словом кинути. По смерти другої жінки, Теклї, не хотїв більше женити ся. Та коли побачив, що не дасть собі сам ладу нї з господаркою, нї з дїтьми, послухав людскої ради і взяв убогу, веселу дївчину, Олену.

Й любив її... За її веселу вдачу, чистоту і роботячість любив її. Все мав ложку чистої страви й чисту сорочку. І она любила свого „старого“. Дбала про нього, як про дитину, але в вічи говорила єму: „Ви“.

Сегодня старий Федько, як увійшов до хати і сїв на лавцї, довго глядїв в задумі на молоду ще жінку, яка поралась коло снїданя, довше, як звичайно, гладив ясноволосу головоньку чотиролїтнього хлопчини з мудрими синїми очима і не гримав на пусту Ярину. Хлопчина повідав татови щось дуже цїкавого, але він не слухав его. Пішов у сад де стояла пасїка, поправляв улиї і чистив щепи. При тім роздумував, чи повісти жінцї, чи нї. Рішив, що не треба її перед часом смутити. Вернув до хати, здіймив механїчно з полицї кілька пожовклих чисел „Русского Слова“, що їх ще торік дістав від учителя і тотїв читати. Був »твердий« і не любив фонетики. Зачав з „кінця“, але читане не йшло. Дивував ся, що не годен знати, що читає.,. Та тут прийшла єму одна думка. Взяв листовий папір і став писати листи. Писав до найстаршого сина, дяка в Заставю, щоби приїхав, а до молодшого, ґімназияста, бурсака, щоби вчив ся, бо з науки має хлїб їсти... Для нього ґрунту не має. Потім кашляв.. довгим, сухим, дихавичним, безконечним кашлем...

—

Тиждень пізнїйше в такий ясний, проміний день, коли жайворонок щебетав сонїчну казку орачеви, сїльскі дзвони глухими звуками давали знати односелянам, що старому „ярентому“ Федькови Загірному его час прийшов!...

15 II. 1908.

Телеґрами

з дня 13. грудня.

Відень. На суботнїшнім засїданю палати рускі посли поставили 25 наглих внесень. Перше з них пос. Колесси в справі подїлу кр. ради шкільної на секциї руску і польску відкинено по короткій дискусиї. Ческий аґрар. пос. Котляр виготовив на завтрішне засїдане 5 наглих внесень. Якби наглими внесенями загачено дневний порядок, то парлямент був би розвязаний.

Софія. Король Фердинанд виїхав до Відня. По дорозї витали его в Білгородї наслїдник сербского престола, кн. Олександер і мінїстер заграничних справ, Мільованович.

Софія. Собранїє приняло 121 голосами проти 22 закон про позичку в віденьскім Банку союзнім.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Тарнова	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	**6·40**	**12 20**
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.20	—	—	—
Стрия	7·29	11·45	4·25	—	11·00
Пустомит	7·29	11·45	4·25	10·15*	11·00
Самбора	8 00	9·57	2·00	—	9·00
Любіня	8·00	9·57	2·00	9·00	11·45*
Рави рускої	7·10	12·40	4·50	—	—
Янова	8·05	1·15	5·00	9·25	10·10†
Брухович	7·10	10·05А	1·48Б	4·50	8·20
Брухович	8·15	12·40	3·27В	5·30Г	9·35В
Зимної води	5·50	7·25	1·10	5·45	9·50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·15	10·12
„ Бродів	7·01	—	**2·00**	5·15	10·12
„ Курович	—	—	11·19	—	9·39
„ Винник	8·07	—	11·19	3·26	9·39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	**8·25**	**2·45**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Ряшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	8·00	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·38
Черновець	—	**9·10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·50	—	—
Коломиї	—	—	—	6·00	—
Стрия	7·30	—	1·45	6 55	11·25
Пустомит	7·30	10·35*	1·45	6·55	11·25
Самбора	6·00	9·05	—	3·40	10·45
Любіня	6 00	9·05	2·15*	3·40	10·45
Рави рускої	6·14	11·05	—	—	11·35З
Янова	8 20	10·10	1·37†	3·40	6·30
Брухович	7.21	11·05	2·30В	5·50Г	8·34В
Брухович 6·14	9·00А	12·41Б	3·45	7·10	11·35З
Зимної води	3·50	8·40	3·30	7·35	11·15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6·35	11·00	**2·31**	8·29	11·32
„ Бродів	6·35	11·00	**2 31**	8·29	—
„ Курович	—	7·13	—	2·52	—
„ Винник	5·44	7·13*	1·30	2·52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в недїлї і сьвята від $^{16}/_{5}$ до $^{18}/_{9}$. А) Лише в недїлї і сьвята від $^{1}/_{7}$ до $^{31}/_{8}$. — Б) Лише в недїлї сьвята від $^{1}/_{6}$ до $^{30}/_{9}$. — В) В недїлї і сьвята а від $^{1}/_{6}$ до $^{30}/_{9}$ щодень.— Г) Щоденно від $^{1}/_{7}$ до $^{31}/_{8}$. — З) Лише в недїлї.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковского.